

# השד

כתביעת לעניינים יהודיים

העורך  
ד"ר שלמה שפיר

150

חורף תשס"ה  
שנה חמישים

בהוצאת מכון הקונגרס היהודי העולמי

# שתי הערות מושגיות על האנטישמיות בהקשרה האירופי-מערבי בימים אלה

## 1. שנאת זרים, גזענות ואנטישמיות

התופעה האנטישמית המעסיקה אותנו זה שלוש שנים ערפלה את ההבחנה המושגית שנוהגים לשרטט בין שנאת זרים (קסנופוביה), גזענות ואנטישמיות. שלוש הקטיגוריות האלה הן אופני דחייה של האדם השונה.

שנאת הזרים דוחה את הזר ההיסטורי, הלאומי; הגזענות את הזר הפיסי (הניכר בצבע עורו), ואילו האנטישמיות את הזר המטפיסי (שבחיצוניותו אין שום סממן המבדיל אותו מאחרים, אך סביבתו מבדילה אותו בכל זאת). דמות זו, השלישית, נושאת על גבה עשרים מאות של דברי ימי התרבויות, תרבויות שהורתן ולידתן ביהדות ההיסטורית.

## מאפייני האנטישמיות החדשה

שונותה של האנטישמיות וייחודיותה, שני הסממנים המבחינים אותה מן הצורות האחרות של ההטרופוביה, הן דווקא אלה שהתנועה האנטישמית של ראשית האלף השלישי העמידה שוב בספק. שני דגמים של התפתחויות היסטוריות אפשרו את המצב הזה.

1. קיומה של מדינת ישראל "נירמל" את הזר המטפיסי שגילם היהודי בעיני התרבויות שנולדו מן הנצרות והאיסלם, באופן שהאנטישמיות התנרמלה אף היא, גם אם הגרעין שלה נותר מטפיסי כשהיה. ואכן, היא נפרשת כיום בשדה המדיניות הבינלאומית. לפיכך היא יכולה לפשוט צורה ולעטות על עצמה אצטלה של ביקורת נגד מדיניות ממשלת ישראל, והיא יכולה לשדרג את עצמה למעמד של עניין פוליטי לגיטימי. זה הדבר שנהוג לכנות אנטי-ציונות, באופן שהוא דו-משמעי מעיקרו. כי למעשה האנטי-ציונות אינה ביקורת מדינית על פעולות ממשלת ישראל, אלא ביקורת על עצם מהותה של מדינת ישראל, כלומר, על עצם קיומה. אפילו הביקורת הלגיטימית על ישראל חוטאת בהגזמה. אפשר לעמוד על כך כשמשווים אותה לביקורת הנמתחת על מדינות אחרות. ההידרשות לאמות-מידה חריגות בהערכת ישראל, התובענות החריגה כלפי מדינת ישראל – אלה הסימנים של הגלישה לעבר האנטישמיות.

האנטישמיות החדשה היא אם כן פוליטית מעיקרה, מפני שהמטרה שאליה היא יורה את בליסטראותיה היא קיומם המדיני של היהודים כעם. בעולם של ימינו, שבו עמים מיסדו את עצמם במדינות, ריבונותה של מדינת ישראל אכן נמצאת במרכז עיגול המטרה של השנאה.

2. העולם שאחרי הקומוניזם, עולמנו, טיפח את החלום (המסוכן מאז ומעולם) בדבר אנושות מאוחדת ו"טוטלית", נטולת גבולות. כל ייחוד או מוזרות בעולם שכזה מהווה מכשול בפני היתכנות החילופין ההדדיים, מכשול בפני החילופין האינסופיים של הריבוי ההמוני, שמעלים אותו על נס. והרי לנו פרדוקס: האוטופיה הרבת-תרבותית של ימינו,

המשמיעה את קולה בשם כיבוד ההבדלים, היא למעשה הכלי הבטוח ביותר למחשבה טוטלטרית של החברה. ההכרה באחרים מקדמת את עצמה בשם השלילה של האחר, ואף של העיקרון – הנשגב – של האחרות. אולם האחוה הזאת, שחיים אותה על דרך ההמון והאלמוניות, יכולה להתבסס רק בדרך אחת: היא חייבת לחפש את מי שעומד מאחורי האחר המטפיסי ולסלקו. ליהודי יש כל הדרוש כדי למלא את התפקיד הזה (של הזר המטפיסי). וכשהיהודי הוא, בנוסף על הכול, גם עם יהודי, אומה ישראלית, מדינה בעידן שמתיימר להיות עולמי גלובלי,

מתמלאים כל התנאים ליצירת שווי-ערך זה בין הנשגב והמגונה – של מדינת הלאום ובין היהודי. מדינת ישראל מזהה אז עם היהודי המטפיסי, דמות שהציונות ביקשה דווקא להשתחרר ממנה.

הדמות הישנה-חדשה הזאת של היהודי היא זו ששלוש תנועות עולמיות המתעמתות זו עם זו כיום על במת ההיסטוריה הקימו לחיים, כשקבעו לטווח את הצינהן אל העם היהודי, ובמיוחד אל מדינת ישראל, כלומר אל היהודים שחיפשו את הנורמליות המקובלת של תקופתנו (הצורה של מדינת-לאום) ואשר הפכו בשל כך – ומתוך אי-הבנה גמורה של הישראלים – להתגלמות מחודשת, התגלמות מוחלטת של הזר המטפיסי.

### טיפולוגיה של הזרמים המועדים לאנטישמיות

שלושת הזרמים האידיאולוגיים הגלובליים האלה מקבצים לתוכם את תומכי הגלובליזציה הליברלית והאידיאולוגיה שלה, הפוסט-מודרניזם; האנטי-גלובליזציה השמאלנית והליברטרית (הקרויה "אלטר-גלובליזציה"); וכן הגלובליזציה האיסלמית. כך יכולנו לראות, למשל, כיצד יצאו הפוסט-מודרניסטים להתקפה חזיתית נגד עצם קיומה של מדינת ישראל, נגד הלגיטימיות של זהותה הלאומית ונגד מוסריותה. ראוי להדגיש כי מספרם גדול מאוד בתוך העם היהודי, וקודם כול בישראל ("ההיסטוריונים חדשים" ו"פוסט-ציונים" אחרים), בגינוי הזה הם עושים יד אחת עם הפסבדו-דמוקרטים, ניצולי קריסתו של הקומוניזם, שמסתברים כניאו-שמאלנים, ארכיאו-מרקסיסטים בדרך לשינוי כיוון אידיאולוגי חדש. החזרה הבלתי-צפויה הזאת לבמה נוגעת למעשה לכל השמאל הקיצוני הניאו-טרזקאיסטי.

כך יכולנו לראות גם כיצד מתנגדי הגלובליזציה הפכו את ישראל לסמלה של אמריקה הקפיטליסטית והאימפריאליסטית, ואת הפלשתינים ל"צדיק הסובל" החדש, הקורבן המוחלט שגורלו נוגע לכל האנושות ברובד האינטימי ביותר, ומעצם דמותו משתמעת ההנחה שקיומה של ישראל מגלם את הרוע המוחלט.

כך יכולנו לראות כיצד **האיסלמיסטים** עוררו לחיים את התיאולוגיה המוסלמית הישנה של היהודי השטני, השקרן והתככן, והעירו מרבצו את הרעיון הקוראני שעל-פיו היהודים והנוצרים זייפו את דבר האלוהים שהקוראן הוא ביטוי האמיתי, ואילו האיסלם הוא ה"דת הטבעית" של האנושות, שהכול בא ממנה והכול צריך לשוב אליה.

---

## מתנגדי הגלובליזציה הפכו את ישראל לסמלה של אמריקה הקפיטליסטית והאימפריאליסטית

---

מכוח המערך החדש הזה נוצר **היפוך אידיאולוגי-פוליטי מדהים**. האנטי-גזענות, שהיתה תמיד נר לרגליהם של מתנגדי הגלובליזציה ושל השמאלנים, שינתה כיוון, ובאופן פרדוקסלי הופנתה נגד מדינת ישראל ונגד היהודים, תוך איזון האקויוולנטיות שבין אנטישמיות לגזענות. האנטישמיות מצאה כך שוב בתוך העובדות את ייחודה ההיסטורי, שהופך אותה לקטיגוריה של שנאה נפרדת מן הגזענות. היהודים מצאו את עצמם מבודדים. האנטישמיות הוכרה בקושי כמה

שהיא באמת, ונאבקו בה כאילו היא גזענות ככל הגזענויות. גרוע מכך, אנטי-גזענות אנטישמית הפכה להיות אפשרית מבחינה אובייקטיבית.

### האנטי-ציונות

המיסטיקה של הסבל הפלשתיני הסתירה את האנטישמיות שהיא עוררה ושעורר גם אש"ף, באופן שיטתי ומובנה, כמין נשק פוליטי נגד העם היהודי. ועידת דרבן (Durban) מ-2001 היתה המחשה למזימה הזאת, שלא היססה להחיות מחדש את מיתוס הרצח הפולחני של ילדים בידי יהודים (דגמים מובהקים לתחבולה הזאת היו, למשל, הצגת ילדים פלשתינים הנשלחים לשדה הקרב וניצול מותו של הילד מוחמד אל דורא). המיסטיקה הזאת נחשבת ומוכרזת אנטי-גזענית, מפני שהציונות מוגדרת כאפרטהייד ונאציזם. אך למעשה המיסטיקה הזאת אינה אלא אנטישמיות, מפני שלהיות אנטי-ציוני פירושו לקרוא להשמדתה של מדינה הנחשבת בלתי-מוסרית מטבע בריאתה. ואכן, חיסול כזה של היהודי, תהא אשר תהא צורתו הזהותית (קהילה, אורחות או מדינה), הוא קריטריון זיהוי היחיד של האנטישמיות. האנטי-ציונות היא אפוא אידיאולוגיה של השמדה, מפני שהיא מהללת את השמדת העם הישראלי ומוסדותיו. ישראל היא המדינה היחידה על פני כדור הארץ שיש המייחלים להיעלמותה. האידיאולוגיה הזאת, הגזענית בעליל, מייחדת את העם היהודי והופכת אותו למין לעצמו, שונה מעמי האנושות, שאיננו נהנה מאותם זכויות ויתרונות המוקנים לשאר העולם.

אין זה חשוב שאישים יהודים או ישראלים מזדהים עם התכנית הזאת – למעשה מדובר במיעוט זעיר, אך דעת הקהל במערב מעניקה לו בעורמה זכות ביטוי כמעט בלעדית, וזאת כדי לקדם את האליבי של מוסריותה הנעלה. התנועה הזאת היא בדיוק זו של הפוסט-מודרניסטים היהודים, הפוסלים את הרעיון והלגיטימיות של מדינה לאומית ליהודים. התופעה מטרידה, אך ההיסטוריה מוכיחה לנו שהיתה ויש אנטישמיות יהודית, תוצר של פתולוגיה אופיינית למצב של מיעוט.

